

Kosovo i Sèrbia: comença el compte enrere

Per primera vegada, dirigents de Kosovo i Sèrbia es van reunir la setmana passada per trobar una solució definitiva a les seves relacions.

La independència, anhelada per la majoria de kosovesos, queda en mans de l'ONU, mentre les dues nacions viuen moments delicats.

La setmana passada, el dia 14, a Viena, per primera vegada en la història representants democràticament electes de Kosovo i de Sèrbia s'asseien al voltant d'una taula per buscar una sortida dialogada a un conflicte que ja fa més de cent anys que dura. La reunió va començar després d'un retard simbòlic de vint minuts i es va saldar amb la constitució d'uns "grups de treball", que tractaran el problema energètic, les comunicacions, el retorn dels desplaçats i l'intercanvi d'informació sobre els desapareguts durant la guerra. Encara que l'ombra del conflicte planarà sobre qualsevol punt que es toqui, la comunitat internacional ha deixat clar que la qüestió de l'estatut final de Kosovo queda fora de les competències de Belgrad o Pristina, i que només l'ONU podrà prendre decisions.

La delegació kosovesa era formada només per Ibrahim Rugova, president del Govern, i Nexhat Daci, president del Parlament, ambdós del mateix partit, la Lliga Democràtica de Kosovo (LDK); la resta de líders polítics van rebutjar la invitació. El Partit Democràtic de Kosovo (PDK), hereu polític de la guerrilla, ha patit una divisió. D'una banda, l'exlíder guerriller Hashim Thaqi personifica el sector moderat, disposat a comprometre's en un diàleg immediat. De l'altra, l'ala dura s'oposa a qualsevol conversa "abans que es creïn condicions més favorables". El dia mateix de la cimera, un miler de persones, convocades pel Moviment Popular de Kosovo (LPK), es

van manifestar pels carrers de Pristina, capital de Kosovo, en contra de "les converses de l'engany".

El consens, però, també era absent entre els països occidentals. Mentre que les principals potències europees estaven determinades a deixar Kosovo dins de Sèrbia, amb algun grau d'autonomia, per als EUA l'estabilitat de la zona passa per la desvinculació dels irreconciliables. Els "antiindependentistes" (polítics i analistes inclosos) amenacen amb un altre efecte dominó si se satisfà l'exigència kosovesa. Aquest perill, de fet, és mitjanament possible en els casos de la comunitat albanesa de Macedònia o de la república sèrbia a Bòsnia, encara que probablement depenguin molt més de factors interns que d'un eventual precedent kosovar. Sí resulten totalment fantosiosos, però, els temors que desperta la possibilitat que la zona grega poblada d'albanesos acabi demanant la secessió. De fet, és a l'altra banda de la frontera, a Albània, on desitjarien "passar-se" a la riquíssima, segons ells, Grècia.

Els que són favorables a alliberar Kosovo asseguren que la independència rebaixaria les tensions, permetria que s'establís un veritable diàleg amb la veïna Sèrbia i que s'iniciés la reconciliació dels albanokosovesos amb la minoria sèrbia que encara viu a Kosovo.

D'altra banda, el ciutadà kosovès està aterrat per qualsevol fórmula que suposi un retorn a l'autoritat sèrbia. Aquest sentiment es nodreix no sols dels records de les atrocitats recentment comeses per

Imatge de la primera jornada de les converses entre els representants kosovesos i serbis, que han de definir algun dia l'estatut final de les seves relacions.

l'exèrcit, la policia i els civils armats serbis, sinó també del costum polític serbi de servir-se de Kosovo per desviar l'atenció de l'electorat davant de qualsevol crisi. Per a la població kosovesa, Sèrbia és sinònim de discriminació i repressió.

Mentre que els kosovesos s'agafen a la independència com a única solució acceptable, la part sèrbia disposa d'un ventall d'alternatives, una flexibilitat que els dóna avantatge en unes futures negociacions, que, en el millor dels casos, passaria per la partició ètnica de la província —una de les aspiracions del nacionalisme serbi de l'època de Slobodan Milosevic—. I en el pitjor dels casos, per la pèrdua completa de Kosovo, que de fet Sèrbia ja no controla des de fa quatre anys. Un territori subdesenvolupat i amb una majoria ètnica hostil seria una llosa per a qualsevol país, i encara més per a un que té greus problemes polítics i econòmics. En tots els casos, la fi del conflicte li obriria les portes de la integració europea.

Els kosovesos es troben, doncs, en la situació del que demana però que no té res a oferir. Kosovo necessita solucionar el seu problema energètic (les apagades

de llum, quatre anys després de la guerra, són encara el pa de cada dia), el reconeixement dels seus documents d'identitat, perquè els ciutadans puguin viatjar fora del país, el reconeixement de les matrícules dels seus cotxes... En canvi, l'única exigència sèrbia, la seguretat per a la minoria eslava en el territori de Kosovo, és un assumpte de drets humans, que ni tan sols es pot negociar. És difícil convèncer els polítics kosovesos sobre els avantatges de "parlar" amb Belgrad, encara que això demostrï la seva bona fe davant l'opinió pública occidental. Ara bé, el que fa que els plantejaments d'aquestes converses siguin un autèntic disbarat és el fet que les institucions governamentals kosoveses ni tan sols no tenen cap tipus de competència en els quatre camps que tractaran els grups de treball a partir del mes de novembre. De fet, tots aquests sectors estan sota la responsabilitat exclusiva de la UNMIK, l'administració de les Nacions Unides de Kosovo.

Per tant, què es pot esperar d'aquest diàleg? Els optimistes subratllen que el fet mateix que se'n comenci a parlar ja és un èxit. Els resultats seran un reflex de la situació actual en ambdós països, i

de la seva evolució durant tot el temps que durin les converses.

L'assassinat del primer ministre de Sèrbia, Zoran Djindjic, al principi d'enguany, semblava que seria un fet catàrtic, capaç de sacsejar la societat sèrbia, amb més eficàcia que la sortida de Milosevic. L'intent de fer pinya al voltant del llegat oberturista del polític "màrtir" va fracassar, perquè els polítics van cedir davant l'eficàcia del discurs nacionalista i la immediatesa dels seus fruits, electoralment parlant. La inseguretat, el crim organitzat, l'atur, la manca d'esperances, tot això subministra "matèria primera" que amenaça durament, una altra vegada, l'ultranacionalisme al poder, en la figura de l'expresident Vojislav Kostunica, aliat amb el partit del neofeixista Serselj. La solució urgent dels problemes pendents, per poder aspirar a inversions estrangeres, tenir accés a ajudes i crèdits, s'ha convertit en una qüestió de supervivència per la democràcia. Entre aquesta realitat i les pressions populistes, els polítics han desenvolupat l'art d'un discurs que fa impossible discernir les seves veritables intencions.

Com a conseqüència, i malgrat totes les prediccions tremendistes, l'estat ser-

Uns centenars d'albanesos protesten a Pristina, el passat 14 d'octubre, contra la primera cimera entre autoritats de Kosovo i de Sèrbia.

bi s'ha tornat més prooccidental que mai. Els nord-americans són els inversors principals de l'actual economia sèrbia. El súmmum de l'oberturisme compulsiu es va assolir al setembre, quan el primer ministre serbi, Zoran Zivkovic, en una trobada amb el president nord-americà, George W. Bush, va posar a la seva disposició les tropes d'elit. Era una d'aquestes "sortides precipitades", conseqüència del bon tracte rebut, sense pensar que algú prendria l'oferta seriosament. Desgraciadament per a l'eufòric ministre, a Washington li ha semblat perfecte convidar un miler de militars serbis al fangar de l'Afganistan. Ara, el Govern serbi es queda amb el mal tràngol d'haver d'explicar-ho a l'opinió pública, i amb la por a l'eventual retorn de taüts des d'aquesta "missió conjunta" amb l'enemic d'ahir.

L'altre problema de Sèrbia és el seu estatut final, poc més clar que el de la seva exprovíncia. Apadrinada pel responsable d'affers exteriors de la UE, Javier Solana, l'extrafolària federació de durada definida (de tres anys), Sèrbia i Montenegro, no té garantida arribar a la data de caducitat. Montenegro (amb 600.000 habitants) desconfia de la potent veïna i "germana" (de més de 7 milions), mentre que Sèrbia s'afarta dels entrebancs dels seu soci minúscul davant de qualsevol decisió que vol pendre. La inestabilitat

El diplomàtic Gérard Links reconeix haver-se quedat escandalitzat amb el funcionament de l'administració internacional a Kosovo

del Govern ha esdevingut, en poc temps, proverbial. Per al mes de novembre s'anuncien eleccions presidencials, amb el risc de passar per la mateixa situació vergonyosa que l'any passat, quan en dues voltes consecutives ni tan sols no es va aconseguir la participació necessària dels electors per validar les eleccions.

El diplomàtic francès Gérard Links va passar prop d'un any com a alt càrrec de la UNMIK, en el Ministeri de Cultura. Per a ell, "les màfies i la intolerància ètnica són reals, però sense arribar a la rellevància que li donen els mitjans de comunicació; el veritable problema de

Kosovo és tenir la major densitat de població per metre quadrat de tot Europa, la població més jove del continent el (85% té menys de vint-i-cinc anys), un atur del 80%, i cap perspectiva econòmica". Links reconeix haver-se quedat escandalitzat amb el funcionament de l'administració internacional que es complau a dictar, sense un veritable interès pels "assumptes locals", i amb una desídia que deixa el poc poder disponible en mans d'una elit de "dinosaures" locals, de manera que obstrueix qualsevol perspectiva als joves amb idees i amb energia creativa que, segons ell, "si no s'expressa, si no es canalitza degudament, un dia explotarà".

Encara que l'estatut legal no hauria de ser l'assumpte prioritari d'un país que ho té tot per reconstruir, resulta que això ho frena tot. La privatització, finalment iniciada aquest estiu, va ser de sobte aturada per l'ONU, seguint indicacions de Sèrbia. Encara que es repreneu, és poc probable que algun inversor estranger s'arrisqués mentre la UNMIK rebutgi les lleis adoptades per les institucions kosoveses, i els obligui a aplicar les heretades de l'època de l'autogestió socialista.

L'Organització per a la Seguretat i la Cooperació Europea (OSCE) acaba de reconèixer que tota la zona nord de Kosovo, a partir de la ciutat de Mitrovica, es regeix per "institucions paral·leles" sèrbies. De fet, en els enclavaments serbis, el currículum d'ensenyament aplicat és el de Belgrad, els telèfons mòbils estan connectats al proveïdor de la mateixa capital, les autoritats kosoveses no poden pretendre cobrar ni impostos ni taxes sobre la circulació de béns, i la població es nega a pagar fins i tot el consum de llum que els ve de la central kosovesa. Fora d'aquests enclavaments en què tenen una posició de força, els serbis viuen molt insegurs. La comunitat internacional ho adverteix i els analistes locals ho subratllen: el tracte a les minories serà determinant per accedir a la independència. Els polítics kosovars es queixen, tanmateix, que ells no poden fer més que apel·lar al bon sentiment dels ciutadans, ja que no tenen ni mitjans ni competències per emprendre accions més concretes.

Gani Jakupi